

2

מקורות לאפיון שלב התפתחות ראשון

תכנית הגנת כפר תבור (מסחה)

רקע

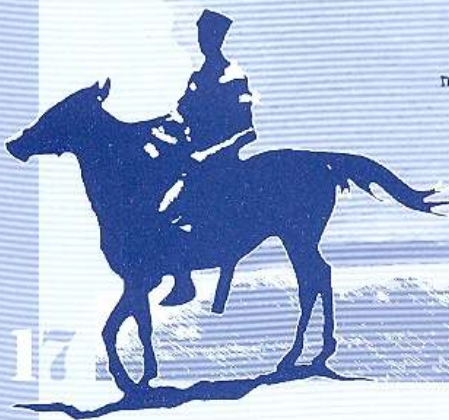
השנים הסמוכות לכיבוש ארץ-ישראל בידי הצבא הבריטי, היו שנים קשות ליישוב היהודי בארץ. עד לאישור המנדט הבריטי על ארץ-ישראל בי"חבר הלאומים" ותיחום מוסכם של גבולותיו, רבו ניסיונות של נורמים ערביים שונים, מקומיים או חיצוניים (הפעילות ביותר היו קבוצות משבטי הכדוויים שנדדו בארץ), לכפות בכוח את ההסדרים הרצויים להם תוך מאבק אלים בצבא ובמשטרה הבריטיים, או סתם לזכות ביתרונות על שכניהם החדשים, ביישובים היהודים הקטנים, תוך ניצול המצב השלטוני הרופף.

אחד האירועים הידועים ביותר מאותה עת היה אירוע תל-חי. שבועות אחדים לאחר מאבקם של אנשי תל-חי, חמרה, מטולה וכפר-גלעדי על הישרדותם בגליל העליון, מאבק שהסתיים בכישלון, הועמדו גם יישובי עמק הירדן והגליל התחתון במבחן קשה. כוח גדול של אלפי כדוויים ופלחים ערכים תקף את יחידת הצבא ההודי שחנתה בצמח (24.4.1920) ובמהלך הקרב הגיעו התוקפים עד לקבוצת זגניה ב', שמגיניה נאלצו לנטוש (זמנית) את יישובם לבית התוקפים. למרות שהערבים הובסו לבסוף באותו יום, הם המשיכו בהתקפות למטרות ביזה על יישובים יהודיים, שכוחם ההגנתי היה מוגבל ביותר, כפי שעולה ממכתבו של יוסף נחמני, שהיה חבר ועד ה"הגנה" בגליל. (העדויות ניתנות בלשונן המקורית, ללא תיקונים ובסימון השמות).

[...] בגליל התחתון, בטושבות מסחה [כפר-תבור], סכירה [אילניה], יבנאל, שרונה, ביתניה, יש חסר ברובים, על כל 3 איש רובה אחד וגם כדורים. נכנסנו בקשר עם אנשים לשם קניוח. קנינו כבר אחדים והתקנה גדולה להשיג יותר. היום הביאו משומרון בעגלה ששלחנו 5,000 כדורים גרמנים וגם שלחנו להביא [כדורים] תורקים.

[...] בגליל מסדרים אנו רוכבים בכל מושבה ומושבה שכל יום הם נפגשים ועל-ידי זה יודעים אנו מה נעשה בסביבה. רוכבים אחדים כבר בעבודה. מובן שדרוש עוד אמצעים כדי להוציא את הסידור הזה לפועל.

עיבדנו חכניות למודים וגם מכניסים בתור חרבה כללית את השמירה על-פי תור. המצב הכללי הוא רע, ישנם ידיעות ברורות שמסדרות התנפלויות על המושבות. ובין המושבות עובר פטרול של 50 הודים [...] (15.4.1920)

במאי אותה שנה נשדד העדר של כפר תבור והמאמצים המשותפים של המגנים היהודים והכוחות הבריטים לא הצליחו למנוע את העברתו למזרח הירדן. לפניכם שני מסמכים, המעידים על אמצעי הביטחון שהונהגו במסחה, בעקבות האירועים האלה.

תקנות להגנת המושבה מסחה

- סודרה בישיבת מפקדי ההגנה עם ועד המושבה ועם האופיצר [קצין] הבריטי.
- א. לפי הכניית קבועה סדרו במושבה משמרות בשביל הלילות. השמירה צריכה להיות מדויקת ובשעות הקבועות, היינו משעה 6 בערב עד 6 בבקר.
- ב. עד 7:30 לא יאוחר, צריכים כל הפועלים הבלתי יהודים במושבה לעזוב את המקום ולהמצא במשך הלילה מחוץ למושבה, מי שימצא אחרי הזמן הקבוע במושבה או במרחק של פחות מ-500 מטר מהמושבה יהרג. הפקודה הזאת חלה גם על נשי הפועלים וילדיהם.
- ג. הבור שבבית מטביוב [בור המים של המושבה] צריכה להיות מנוקה וממולאה מים נקיים במשך יום אחד.
- ד. במקרה של התנפלות אסור על הילדים והנשים לצאת מפחה הבית בין ביום ובין בלילה. אם ההתנפלות מתחזקת עוברות המשפחות מהרחוב העליון אל החלק התחתון של המושבה. ואם ההתנפלות חזקה מאוד מתאספות כל הנשים וילדיהן לבית הקלוב [מועדון המושבה] ובשני הבתים הקרובים לקלוב.
- ה. במקרה של התנפלות מתאספים כל הנברים מגיל של עבודת הצבא אצל בית הקלוב, בעלי נשק לחדר ומחוסרי נשק לחדר, ומקבלים את פקודותיהם מהאופיצר הבריטי. לכל בעלי הנשק צריכות להיות הנורות טובות להחזקת הכדורים.

2

מקורות לאפיון שלב התפתחות ראשון

מודעה לחושבים

ממפקד ההגנה במושבה

חוב השמירה: השומרים מבני המושבה נמצאים בשמירה מ-9 בערב עד 4 בבוקר.

המשמרות: בעלי הנשק דואגים לסדור אותן המשמרות הכנות שקי וכו' [בנוסף אחר: הכנת שקים, סולמות ועוד], ששם הם נמצאים במקרה של התנפלות.

עזיבת המושבה: אין בבר עוזב את המושבה ונוסע למקום אחר, ביהוד עם נשק, מבלי להודיע על זה מתחילה לועד ההגנה.

העבודה מחוץ למושבה: אין העובדים יוצאים לעבודה לשרה, ביהוד עם בהמות, לפני שעה 4 בבקר ועד שעה 7 בערב מוכרחים לשוב למושבה.

התנועה במושבה ומחוצה: לפני 4 בבוקר אין איש יוצא ואין איש נכנס למושבה.

הבהמות בלילה; החובה על כל אחד לקשור את בהמותיו בלילה בהצרו שלא תסתובב ברחוב.

הכלבים בלילות: כל מי שיש לו כלב צריך לקשרו בלילה בהצר. כלב שיפגש ברחובות יהרג ובעלו יקבל עונש.

מכונות ועגלות: משעה 7:30 בערב ועד הבקר אין להשאיר ברחוב לא עגלה, מכונה וכדומה, היכולים להפריע לחופש התנועה. בהצרות ששם נקבעו המשמרות צריך מהשעה האמורה לסדר את כל המכונות והעגלות בהצר מהצד ולא אצל השער, באופן שלא תופרע הכניסה להצר בלילה.

עם תרועת ההצוצרה הצבאית אסור לנשים, ילדים וזקנים לצאת מפתח ביתם החוצה. כל מי שבזמן השמע קול ההצוצרה ימצא בבית אחר ולא בביתו, מותר לו לרוץ דוקא בתהילה, בזמן שכולם רצים; ובהשקט כבר במושבה, אסור לו כבר לזוז ממקומו.

העובר על כל הפקודות הללו יעמוד למשפט צבאי.

המכתב והמסמכים לקוחים מספר תולדות ההגנה, כרך א, חלק 2, תל-אביב 1956, עמ' 591-600, 937, 949-950

הגנה נייחת

תיאור סבמטי של הגנה נייחת בתוך גדר היישוב